

BABYLON

ROZUMÍME SI?

MĚSTSKÉ KOLO 2025

KATEGORIE 6. A 7. ROČNÍK

JMÉNO: **VÝSLEDKY – 60 BODŮ**

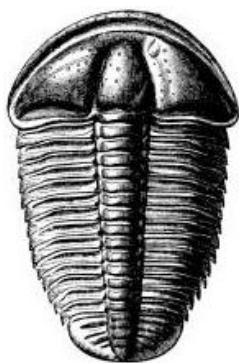
ŠKOLA:

Ahoj, gratulujeme ti, že ses dostal/a do městského kola soutěže Babylon. Ve školním kole jsme si přečetli o vývoji planety Země a dozvěděli jsme se o jednotlivých obdobích, o zajímavých druzích zvířat. Také už víme, že v Moravském zemském muzeu můžeme navštívit výstavu našeho slavného kreslíře Zdeňka Buriana. O něm a dalších zajímavostech si přečteme na následujících stranách.

V tomto kole se dozvíš více o trilobitech, dinosaurech a přečteš si zajímavý rozhovor. Zkusíš si opět vyřešit úkoly s těmito texty související. Před sebou budeš mít ukázky z knih, časopisů a internetových stránek, ke kterým se budou tyto úkoly vztahovat. Dobře si přečti všechny texty a úkoly, abys věděl/a, co máš dělat. Na městské kolo máš 60 minut. Hodně štěstí!

Symbolem druhohor je bezesporu dinosaur. I předchozí velká éra má svůj jasný zvířecí symbol – prvohory byly obdobím, s nímž si většina lidí spojí jediného živočicha – trilobitu! O něm si teď přečteme v prvním textu¹, ke kterému se vážou úkoly 1–3.

PRADÁVNÉ KOLEKTIVNÍ CHOVÁNÍ TRILOBITŮ

Dnes si můžeme jen představovat, jak vypadal život v dávných prvohorních mořích. Podle nových nálezů z Maroka to ale vypadá, že už v období prvohor před zhruba 480 miliony let žili v oceánu trilobiti, kterým bylo vlastní společenské **především** chování. Odborníci se přitom domnívali, že takové chování je v historii evoluce spíše novinkou.

Paleontologové před časem při průzkumu známé lokality fosilií z prvohor, která se nachází v jižním Maroku, objevili **Domovem** pozoruhodnou skupinu trilobitů druhu *Ampyx priscus*. Jsou to malí trilobiti velikosti mince, kteří jsou nápadní **oceánů**

dlouhými ostny. Nový nález je výjimečný tím, že trilobiti jsou všichni srovnání v jednom směru, jako kdyby „dělali vláček“. Z analýzy fosilií a uspořádání jejich těl i ostnů vyplývá, že trilobiti byli v takové formaci společně pohřbeni přívalem **dno** bahna a nejde o náhodné umístění těl trilobitů po jejich smrti.

Druhů trilobitů známe neuvěřitelné množství. O jejich chování ale mnoho nevíme. V dnešní přírodě už nežijí žádní jejich blízcí příbuzní, kteří by nám mohli o životě trilobitů leccos napovědět. Vědci již dříve měli podezření, že trilobiti obvykle nežili osaměle, nýbrž **trilobitů** ve velkých skupinách. Ale tak pěkný důkaz kolektivního chování, který by ukazoval, že trilobiti nejen žili ve skupinách, ale dokonce leželi jeden za druhým, jsme zatím ještě neviděli. Nedávno objevené fosilie **bylo** z Maroka tedy ukazují trilobity v novém světle, jako **mělkých** skupinové živočichy.

* *evoluce* – postupný dlouhodobý vývoj organismů

* *fosilie* – zkamenělý zbytek nebo otisk živého organismu v sedimentu

¹ <https://www.stoplusjednicka.cz/pradavne-kolektivni-chovani-trilobiti-v-ordovickem-oceanu-delali-vlacek> (upraveno)

ÚKOL 1: V textu o trilobitech jsou ukrytá **SLOVA NAVÍC, KTERÁ TAM NEPATŘÍ** – takzvaní vetřelci. Pokud je najdeš všechna a logicky je seřadíš, vznikne ti věta. Slova v textu zakroužkuj a výslednou **VĚTU NAPIŠ PRAVOPISNĚ SPRÁVNĚ NA LINKU**.

Věta složená z vetřelců:

Domovem trilobitů bylo především dno mělkých oceánů.

Za ÚKOL 1 je možné celkem získat 8 bodů – za každé nalezené slovo v textu 1 bod + 1 bod za správně sestavenou větu, – 1 bod za každé špatně zakroužkované slovo.

ÚKOL 2: Najdi v textu **ANTONYMA – OPAKY** k uvedeným slovům, nalezená slova napiš na linku, můžeš je napsat ve stejném tvaru, jako jsou uvedena v textu, nebo v 1. pádě.

cizí	<u>vlastní</u>	obyčejný	<u>pozoruhodný(ou) / výjimečný</u>
život	<u>smrt</u>	společensky	<u>osaměle</u>

Za ÚKOL 2 je možné celkem získat 4 body – za každé správně nalezené a napsané slovo 1 bod.

ÚKOL 3: Přiřaď **K ZAČÁTKU VĚT JEJICH POKRAČOVÁNÍ** související s textem o trilobitech. Jeden začátek může mít více logických dokončení. Vyber vždy jedno správné dokončení věty a napiš vybrané písmeno do rámečku. Písmena se v rámečcích nesmí opakovat.

Trilobiti

C / G

Fosilie

H

V prvohorách

A / F

Na dně oceánů

F

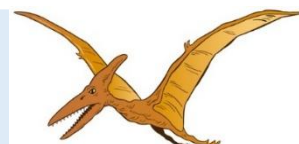
- A) žili trilobiti v ohromných počtech na dně oceánů.
- B) byli úhlavními nepřáteli trilobitů.
- C) podle nových objevů nejspíše žili ve skupinách.
- D) ohrožovali trilobity členovci jménem *Anomalocaris*.
- E) se trilobiti živili také jako dravci nebo mrchožrouti.
- F) žila skupina trilobitů s dlouhými ostny *Ampyx priscus*.
- G) žili v prvohorách a existovala jich celá řada druhů.
- H) z Maroka poskytly důkaz, že trilobiti nežili osaměle.

Za ÚKOL 3 je možné celkem získat 4 body – za každé správně přiřazené písmeno 1 bod. Písmena se nesmí opakovat – v případě opakování písmen neuznáváme ani jednu odpověď se stejným písmenem.

Trilobiti žili v mořích a oceánech, ale život se poté začal rozvíjet na souši. V druhohorách se již vlády chopili dinosauři. Nejstrašnější predátoři nebo ne, pro nás jsou zajímaví dodnes! Pojďme si nyní přečíst báseň², která je právě o tomto období. K básni se vážou úkoly 4–6.

Nikdo zblízka spatřit nechce
zuby tuhle pana Rexe.
Má prý strašně silný skus,
je to tyranosaurus!
Běž, Vojtíku, kousek dál,
ještě by tě pokousal.

Sedneš, Vojtíku, do týla
pana pterodaktyla?
Létá, i když není pták.
Pozor, ať tě nevyklopí
z výšky někam do oblak.

² <https://modryslon.cz/leporelo-dinosauri/> (Vojta Menšík a dinosauři, ISBN 978-80-7605-075-4)

I takoví krokodýli
tady mají více síly.
Tenhle deinosuchus, Vojto,
měří celých patnáct metrů!
Skoro jako vagón v metru.

Mezi obry – jsou jich stáda –
má Vojtíšek kamaráda.
Kalypta je krásný ptáček,
chvíli běhá, chvíli skáče.
Druhohory, velký dík!
Nejmenšímu z dinosaurů
budem říkat kolibřík.

ÚKOL 4: Dopln **SLOVA Z NABÍDKY NA VYNECHANÁ MÍSTA V TEXTU**. Pozor! Slova nevyužiješ všechna a musíš je dát do správného pravopisného tvaru. Báseň se rýmuje.

Nabídka slov: zlom, nazývat, dík, obr, sníst, nevyklopit,
metro, říkat, strašně, síla, pokousat, odvaha

Za ÚKOL 4 je možné celkem získat 8 bodů – za každé správně vybrané a napsané slovo z nabídky 1 bod.

ÚKOL 5: Najdi v básni a **NAPIŠ NA LINKY V 1. PÁDU SLOVA**, která mají následující **INDICIE**.

krátký časový údaj, vzor růže –

chvíle

člověk, ke kterému mám nějaký vztah, vzor pán –

kamarád

tvrdý útvar v ústech určený ke kousání, vzor hrad –

zub

základní jednotka délky, vzor hrad –

metr

Za ÚKOL 5 je možné celkem získat 4 body – za každé nalezené a v 1. pádu napsané slovo 1 bod.

ÚKOL 6: Odpověz klidně **CO NEJSTRUČNĚJI** na otázky související s básní. Odpověď musí být ale jasná.

Jak se jmenuje nejmenší z dinosaurů?

kolibřík / kalypta

Na co si má dát pozor Vojtík, když si sedne na pterodaktyla?

aby ho nevyklopil

Jaký dinosaur měří stejně jako vagón v metru?

deinosuchus

Jako jaké zvíře vypadá deinosuchus?

jako krokodýl

Za ÚKOL 6 je možné celkem získat 4 body – za každou správnou odpověď 1 bod.

Ve školním kole jsme se dozvěděli o výstavě kreslíře Zdeňka Buriana, jehož obrazy visí až do konce letošního roku v galerii v Anthroposu. Nyní se dozvíme něco o něm samotném v rozhovoru. Ale pozor! Rozhovor nemá otázky, pouze odpovědi. K textu³ se vážou úkoly 7–9.

³ <https://www.burianzdenek.cz/rzhovor.html> (upraveno)

ÚKOL 7: DOPLŇ K ODPOVĚDÍM KRESLÍŘE OTÁZKY, na které odpověď navazuje. Otázky si vymysli sám/sama. Každou **OTÁZKU NAPIŠ SPRÁVNĚ PRAVOPISNĚ I LOGICKY** na linku nad odpověď.

Za ÚKOL 7 je možné celkem získat 5 bodů – za každou správně a logicky napsanou otázku 1 bod.

2 otázka: Jak se Vám žilo po válce? Jak jste žili po válce?

Odpověď: Po návratu otce na konci války jsme byli zadlužení. Otec nemohl uživit nás oba s bratrem na studiích, na domě byla hypotéka. Bratr šel studovat techniku a já jsem se měl po realce stát lesníkem.

4 otázka: Šel jste tedy studovat do Prahy? Rodiče Vás pustili studovat do Prahy?

Odpověď: Když to tak dobře dopadlo, rozhodl jsem se, že v Praze zůstanu a zkusím se uživit sám. Takže jsem zůstal od 14 let v Praze sám bez podpory rodiny a přátel.

1 otázka: Jak jste s rodinou žili za války?

Odpověď: Ještě před první válkou jsem chodil s bratrem v Brně do reálky. Pak přišla válka a otec musel narukovat. My se s matkou vrátili do Kopřivnice a začalo se nám dařit zle, neměli jsme žádné peníze.

5 otázka: Jak jste to v Praze sám zvládal? Jak jste se živil?

Odpověď: V Praze to bylo těžké, měl jsem hlad, musel jsem se živit různě. Než jsem se prosadil jako kreslíř, nosil jsem kufry na nádraží a dělal jsem aranžéra výkladních skříní. Svou první knihu jsem pak ilustroval v 16 letech.

3 otázka: Jak jste se stal kreslířem? Stal jste se tedy nejdříve lesníkem?

Odpověď: Náš učitel kreslení po válce otci říkal, ať mě dá do Prahy na uměleckou školu, že mám talent. Otec se tomu bránil, že nemáme peníze, ale matka někde sehnala tři sta korun na cestu do Prahy. Povedlo se to a ve čtrnácti letech mě přijali na uměleckou akademii do Prahy rovnou do druhého ročníku.

** reálka – sedmiletá všeobecná střední škola, později gymnázium*

ÚKOL 8: OTÁZKY s odpověďmi SEŘAĎ tak, JAK BY MĚLY JÍT LOGICKY ZA SEBOU podle toho, jak svůj život od dětství po dospělost autor popisuje. Čísla pořadí otázek 1–5 napiš dolevo do čtverečku k otázce.

Za ÚKOL 8 je možné celkem získat 5 bodů – za každou správně očíslovanou otázku 1 bod.

ÚKOL 9: VYBER podle rozhovoru **VŽDY JEDNU Z MOŽNOSTÍ**, zda je následující tvrzení pravdivé, nepravdivé, nebo není uvedeno.

Zdeněk Burian měl štěstí, že mu rodina pomáhala v Praze.

ANO – **NE** – NENÍ UVEDENO

Svou první knihu ilustroval Zdeněk Burian v 16 letech.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Zdeněk s bratrem spolu měli moc dobré vztahy až do dospělosti.

ANO – NE – **NENÍ UVEDENO**

Zdeněk byl v Praze přijatý do prvního ročníku umělecké akademie.

ANO – **NE** – NENÍ UVEDENO

Zdeněk s bratrem chodili na reálku v Brně.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

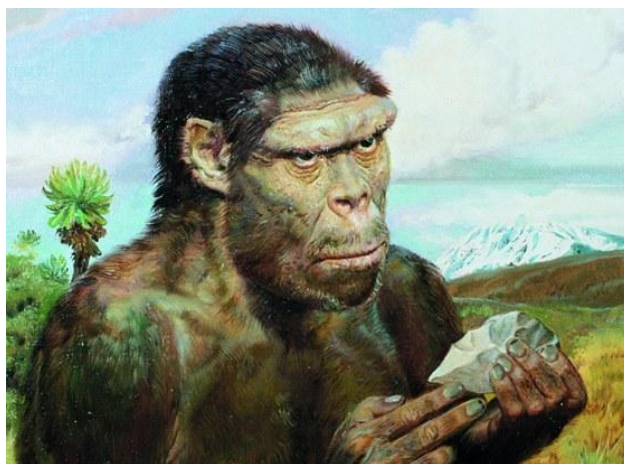
Po první válce se rodině Zdeňka nevedlo dobře, měla dluhy.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Zdeněk se od dětství toužil stát kreslířem.

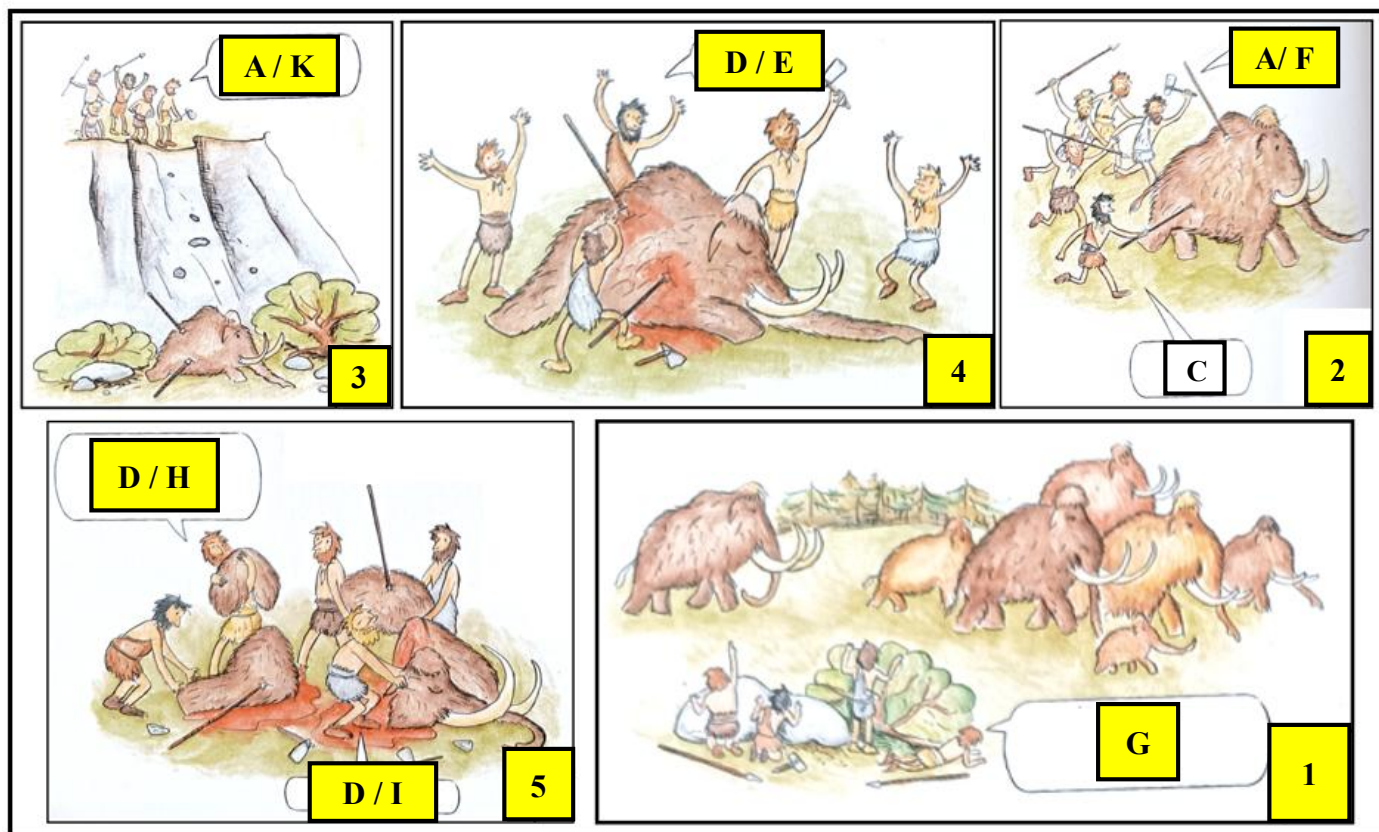
ANO – NE – **NENÍ UVEDENO**

Za ÚKOL 9 je možné celkem získat 7 bodů – za každou správně vybranou možnost 1 bod.

Ve školním kole jsme si přečetli, jak patrně vyhynuli dinosauři na konci druhohor. Ve třetihorách došlo k velkému rozvoji savců a ve čtvrtohorách se objevili předchůdci člověka. Více o lovcích mamutů se dozvíš v posledních úkolech 10–11 a komiksu⁴ – ale pozor! Jeho části a bubliny s přímou řečí jsou pomíchané.

⁴ SCHWABIKOVÁ, Kateřina. *Cesty dětí do staletí, aneb, Jak Běla a Kuba poznávali naši historii*. Praha: Slovart, c2013. ISBN 978-80-7391-749-4.

ÚKOL 10: Co říkají lovci mamutů? Jednotlivé bubliny v obrázcích jsou beze slov. Vyber z nabídky níže, jaký text A – K by se do bubliny nejlépe hodil, a **ZAPIŠ SPRÁVNÉ PÍSMENO DO ČTVEREČKU V BUBLINĚ**. Věty nemůžeš použít všechny, každou vybranou můžeš použít pouze jednou. Jedna bublina už je doplněna.

- A) Všichni k němu, utíkejte rychle!
- B) Počkáme, až všichni mamuti přeběhnou a pak půjdeme domů.
- C) Míř na plíce, ať ho ochromíme!
- D) Nacpeme si břicha, už mám hlad!
- E) Hurá! Je opravdu mrtvý! To bude masa na týdny!
- F) Zaženeme ho ke srázu!
- G) Koukejte! Ten poslední mamut se oddělil od stáda, jdeme po něm!
- H) Půjdu odnést tu kůži, to bude kožichů!
- I) Tak už se mi ho podařilo naporcovat!
- J) A už je nahoře, ten už nemá šanci!
- K) A je dole, ten už se nepostaví.

Za ÚKOL 10 je možné celkem získat 6 bodů – za každé správně umístěné písmeno 1 bod.

ÚKOL 11: Jak jdou jednotlivé **OBRÁZKY KOMIKSU** správně po sobě? **SEŘAĎ JE OD 1–5 DO PRAVÉHO DOLNÍHO ROHU KAŽDÉHO OBRÁZKU** tak, jak by měly jít za sebou podle logické posloupnosti.

Za ÚKOL 11 je možné celkem získat 5 bodů – za každé správně zapsané číslo 1 bod.

DĚKUJEME ZA ÚČAST A DOUFÁME, ŽE SE TI ÚKOLY LÍBILY!